

Olli Norros

Obligationsrätt

Alma Talent
Helsingfors 2018

FIDUCIA-serien utges i samarbete mellan
Alma Talent och Juridiska Föreningen i Finland r.f.

Juridiska Föreningen i Finland r.f.
Suomen Lainopillinen Yhdistys ry.

Verk som publicerats i FIDUCIA-serien:

1. Förvaltningsförfarandets grunder
2. Finsk skadeståndsrätt
3. Familje- och kvarlåtenskapsrättens grunder
4. Konstitutionell rätt
5. Aktiebolag I – Allmänna läror
6. Straffrättens ansvarslära
7. Obligationsrätt

Originalalets titel: Velvoiteoikeus

FIDUCIA. Finsk juridik på svenska
ISSN 2342-009X

Copyright © 2018 Alma Talent Oy och författaren

Översättning: Freja Häggblom

Omslag: Lapine

Ombrytning: Marja-Leena Saari

ISBN 978-952-14-2288-1

ISBN 978-952-14-2289-8 (e-bok)

BALTO print

Litauen 2018

Respons på boken får framföras till: protoimitus@almamedia.fi

INNEHÅLL I HUVUDDRAG

I	Inledning	1
	I.1 Obligationsrätten som rättsområde	1
	I.2 Situationer där obligationsrätten blir tillämplig i praktiken.	30
	I.3 Rättskällorna i obligationsrätten	32
	I.4 Framställningens syfte och avgränsning av ämnet	73
II	Uppkomsten av en förpliktelse	79
	II.1 Inledning	79
	II.2 Allmänt om förpliktelseernas rättsgrunder	80
	II.3 Förpliktelser att återbära obehörig vinst.	109
III	Innehållet i en förpliktelse	177
	III.1 Inledning	177
	III.2 Vad ska gäldenären prestera?	180
	III.3 Var ska prestationen ske?	227
	III.4 Vilken är den rätta tidpunkten för fullgörandet av en prestation?	237
	III.5 Ränta på penningsskuld	270
IV	Personaspekten i en förpliktelse	341
	IV.1 Tvåpartsförhållandet gäldenär – borgenär	341
	IV.2 Rätt gäldenär och rätt borgenär	342
	IV.3 Flera gäldenärer eller borgenärer	353
	IV.4 Personbyte i obligationsrättsliga relationer.	377
	IV.5 Regressrätter	426

V	Ändring och upphörande av en förpliktelse	459
V.1	Inledning	459
V.2	Uppfyllelse av förpliktelse	462
V.3	Kvittning och konfusion	470
V.4	Preskription av förpliktelser.	525
V.5	Övriga följder av passivitet	647
V.6	Andra sätt för en förpliktelse att upphöra	672
V.7	Sammanfattning av de olika sätten för en förpliktelse att upphöra	708

INNEHÅLL

Förord	V
Förkortningar	XIX
I Inledning	1
I.1 Obligationsrätten som rättsområde	1
I.1.1 Vad handlar obligationsrätten om?	1
I.1.2 Förhållandet till andra rättsområden	4
I.1.3 Systematiseringen av obligationsrätten	13
I.1.3.1 Inledning	13
I.1.3.2 Avtals- och skadeståndsrättens ställning	14
I.1.3.3 Indelningen i allmän och speciell obligationsrätt	23
I.1.3.4 Systematisering genom delfrågor	26
I.2 Situationer där obligationsrätten blir tillämplig i praktiken	30
I.3 Rättskällorna i obligationsrätten	32
I.3.1 Inledning	32
I.3.2 Dispositivitet som särdrag	33
I.3.3 Lagstiftning	39
I.3.4 Oskrivna rättsnormer	43
I.3.5 Rättspraxis	45
I.3.6 Reell argumentation	52
I.3.7 Grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter	58
I.3.8 Internationellt material	62
I.3.9 Rättsvetenskapen	71

I.4	Framställningens syfte och avgränsning av ämnet	73
I.4.1	Framställningens syfte	73
I.4.2	De viktigaste avgränsningarna av ämnet.	74
II	Uppkomsten av en förpliktelse	79
II.1	Inledning	79
II.2	Allmänt om förpliktelseernas rättsgrunder	80
II.2.1	Indelningen i lagbestämda och rättshandlings- baserade förpliktelser	80
II.2.2	Rättshandlingsbaserade förpliktelser.	81
II.2.2.1	Allmänt	81
II.2.2.2	Betalningsförbindelse i skuldebrev.	90
II.2.3	Lagbestämda förpliktelser	98
II.2.4	Om skadeståndsförpliktelser	104
II.2.5	Sammandrag av förpliktelseerna enligt rättsgrund .	109
II.3	Förpliktelser att återbära obehörig vinst.	109
II.3.1	Inledning.	109
II.3.2	Systematisering av reglerna om återbäring av obehörig vinst	111
II.3.3	Särskilda situationer där vinst ska återbäras	116
II.3.3.1	Sakrättslig restitutionsskyldighet	116
II.3.3.2	Återbäringsansvar när en rättshandling är ogiltig eller hävs.	120
II.3.3.3	Ersättning för objektets värde vid sakarättslig kollision	123
II.3.3.4	Återbäring av misstagsbetalning.	124
II.3.3.5	EU-rättsligt återbäringsansvar	130
II.3.3.6	Andra särskilda återbärings-situationer . .	134
II.3.4	Allmänt ansvar att återbära obehörig vinst	140
II.3.4.1	Inledning	140
II.3.4.2	Uppkomsten av vinst.	142
II.3.4.3	Villkoret att vinsten ska vara obehörig. .	147
II.3.4.4	Orsakssambandet mellan vinst och motsvarande förlust.	165
II.3.4.5	Jämkning av återbäringsansvar.	172

III Innehållet i en förpliktelse	177
III.1 Inledning	177
III.2 Vad ska gäldenären prestera?	180
III.2.1 Inledning	180
III.2.2 Penning- och naturaförpliktelser	182
III.2.2.1 Allmänt om indelningen	182
III.2.2.2 Uppfyllelse av penningförpliktelse	186
III.2.2.3 Destinering av betalning	192
III.2.3 Positiva och negativa förpliktelser	195
III.2.4 Omsorgsförpliktelser och resultatförpliktelser	202
III.2.5 Engångsförpliktelser samt återkommande och fortlöpande förpliktelser	211
III.2.6 Huvud- och biförpliktelser	215
III.2.7 Opreciserade och alternativa förpliktelser	218
III.2.8 Kumulativa och icke-kumulativa förpliktelser	222
III.3 Var ska prestationen ske?	227
III.3.1 Inledning	227
III.3.2 Platsen där en penningskuld ska betalas	227
III.3.3 Platsen för uppfyllelse av naturaförpliktelse	232
III.4 Vilken är den rätta tidpunkten för fullgörandet av en prestation?	237
III.4.1 Inledning	237
III.4.2 Vilken är den sista tillåtna prestationstid- punkten?	237
III.4.3 Vilken är den tidigaste tillåtna tidpunkten när prestation kan yrkas?	250
III.4.4 Vilken är den tidigaste tillåtna prestationstid- punkten?	263
III.5 Ränta på penningskuld	270
III.5.1 Inledning	270
III.5.2 Löpande ränta	274
III.5.2.1 Utgångspunkten är att ränta inte betalas	274
III.5.2.2 Räntesats	277
III.5.2.3 Löper det ränta på räntan?	285
III.5.2.4 Avkastningsränta – allmänt	287

III.5.2.5	Avkastningsränta med stöd av specialbestämmelser.	289
III.5.2.6	Avkastningsränta i situationer som inte regleras i lag	293
III.5.2.7	Avkastningsröntans räntesats	302
III.5.3	Dröjsmålsränta	304
III.5.3.1	Allmänt	304
III.5.3.2	På vilken del av skulden löper dröjsmålsröntan?	309
III.5.3.3	Allmänt om hur rönteperioden bestäms	311
III.5.3.4	I förväg bestämd förfallodag och redovisningsskuld	312
III.5.3.5	Ingen i förväg bestämd förfallodag.	318
III.5.3.6	Undantag från skyldigheten att betala dröjsmålsrönta.	329
IV	Personaspekten i en förpliktelse.	341
IV.1	Tvåpartsförhållandet gäldenär – borgenär	341
IV.2	Rätt gäldenär och rätt borgenär.	342
IV.2.1	Vem kan överhuvudtaget vara part i en förpliktelse?	342
IV.2.2	Vem betraktas som rätt gäldenär?	345
IV.2.3	Vem betraktas som rätt borgenär?	349
IV.3	Flera gäldenärer eller borgenärer	353
IV.3.1	Inledning.	353
IV.3.2	Flera gäldenärer	354
IV.3.3	Flera borgenärer.	370
IV.4	Personbyte i obligationsrättsliga relationer.	377
IV.4.1	Allmänt om personbyte i en obligationsrättslig relation	377
IV.4.2	Överlåtelse av fordringsrätt	384
IV.4.2.1	Huvudregel: Fordringsrätter kan överlätas	384
IV.4.2.2	Överlåtelsens inverkan på fordringsrättens innehåll	388
IV.4.2.3	Löpande skuldebrev.	396

IV.4.2.4	Överlåtarens ansvar	404
IV.4.2.5	Betalningsskydd	408
IV.4.3	Byte av gäldenär.	414
IV.4.3.1	Allmänt	414
IV.4.3.2	Villkor för byte av gäldenär	418
IV.4.3.3	Ett gäldenärsbytes inverkan på förpliktelsens innehåll	422
IV.4.4	Byte av avtalspart	423
IV.5	Regressrätter	426
IV.5.1	Inledning	426
IV.5.2	Viktiga former av regressrätt	429
IV.5.2.1	En solidariskt ansvarig gäldenärs regressrätt	429
IV.5.2.2	Regressrätt med stöd av skadestånds- lagen	434
IV.5.2.3	En borgensmans regressrätt	439
IV.5.2.4	Regressiva skadeståndsyrkanden i avtalskedjor	447
IV.5.3	Erkänner den finska rättsordningen en allmän regressrätt?	451
IV.5.4	Regressrättens förhållande till återbäring av obehörig vinst	455
V	Ändring och upphörande av en förpliktelse	459
V.1	Inledning	459
V.2	Uppfyllelse av förpliktelse	462
V.2.1	Riktig och med riktig prestation jämförbar prestation.	462
V.2.2	Delprestation.	464
V.2.3	Surrogatprestation	466
V.2.4	Deponering av prestation.	468
V.3	Kvittning och konfusion	470
V.3.1	Inledning	470
V.3.2	Kvittning	472
V.3.2.1	Allmänt	472
V.3.2.2	Fordringarna ska vara av samma slag	477

V.3.2.3	Motfordran ska vara exigibel	482
V.3.2.4	Rätten att betala huvudfordran	492
V.3.2.5	Motstående fordringar – allmänt	494
V.3.2.6	Motstående fordringar vid konkurs	501
V.3.2.7	Motstående fordringar efter överlåtelse av fordran	508
V.3.2.8	Begränsningar av kvittningsrätten	513
V.3.3	Konfusion	517
V.4	Preskription av förpliktelse	525
V.4.1	Passivitetspåföljderna som helhet	525
V.4.2	Syftemålen med lagreglerna om preskription och tolkningsprinciperna	527
V.4.3	Allmänt om hur preskription regleras i lag	533
V.4.4	Preskriptionsinstitutets tillämpningsområde	545
V.4.5	Allmänt om beräkning av preskriptionstid	551
V.4.6	Den allmänna preskriptionstiden och dess begynnelsepunkt	556
V.4.6.1	Kravmöjlighetsprincipen och förfallodagsprincipen	556
V.4.6.2	I förväg bestämd förfallodag	559
V.4.6.3	Vederlagsskuld	560
V.4.6.4	Skadestånds- eller annan gottgörelse- skuld	562
V.4.6.5	Regressfordringar	580
V.4.6.6	Övriga skulder	581
V.4.6.7	Sammanfattning	583
V.4.7	Subsidiär preskriptionstid	584
V.4.8	En genom utsökningsgrund fastställd fordran	593
V.4.9	Slutgiltig preskriptionstid som räknas från förfallodagen	598
V.4.10	Avbrytande av preskription	602
V.4.10.1	Allmänt	602
V.4.10.2	Icke-formbundna preskriptions- avbrytande åtgärder	608
V.4.10.3	Rättsliga preskriptionsavbrytande åtgärder	617

V.4.11 Suspension av preskription	622
V.4.12 Rättsverkningarna av preskription	635
V.5 Övriga följder av passivitet	647
V.5.1 Reklamationsskyldighet	647
V.5.2 Tidsgräns för framställande av detaljerade krav	655
V.5.3 Förpliktelse som upphör till följd av offentlig stämning	662
V.5.4 Oreglerade passivitetspåföljder	667
V.6 Andra sätt för en förpliktelse att upphöra	672
V.6.1 Inledning	672
V.6.2 Eftergift av förpliktelse	673
V.6.3 Förnyelse av förpliktelse eller novation	680
V.6.4 Uppfyllelse av tidsvillkor eller annat resolutivt villkor	685
V.6.5 Bristande förutsättningar	686
V.6.6 Förpliktelser som upphör till följd av prestations- hinder	688
V.6.7 Jämkning av förpliktelse	692
V.6.8 Uppsägning av avtal	694
V.6.9 Hävning av avtal	701
V.6.10 Hur en förpliktelse upphör genom insolvens- förfarande	704
V.7 Sammanfattning av de olika sätten för en förpliktelse att upphöra	708
Källor	711
Rättsfallsregister	747
Sakregister	755